

Ewa Rogowska

Rezerwy na ryzyko związane z działalnością banków

Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania 24, 119-132

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ewa Rogowska

Uniwersytet Szczeciński

REZERWY NA RYZYKO ZWIĄZANE Z DZIAŁALNOŚCIĄ BANKÓW

Streszczenie

Nieodłącznym elementem każdej działalności, w tym również bankowej, jest ryzyko. Instrumentem zarządzania ryzykiem kredytowym, mającym na celu minimalizację ewentualnych negatywnych skutków prowadzonej przez banki aktywnej działalności i wpływającym jednocześnie na wynik finansowy, są rezerwy celowe. W zakresie nieobjętym rezerwami celowymi banki tworzą rezerwę na ryzyko ogólne. Rezerwy te nie są związane z konkretnym zobowiązaniem lub z konkretną pozycją aktywów będących w posiadaniu banku, a ich tworzenie jest przejawem najostrożniejszego ukazywania wyniku działalności bankowej.

Słowa kluczowe: bankowość, ryzyko, rezerwy bankowe, polityka banków.

Wprowadzenie

Nieodłącznym elementem każdej działalności, w tym również bankowej, jest ryzyko. Jednym z najstarszych narzędzi zarządzania ryzykiem bankowym są rezerwy obejmujące rezerwę na ryzyko ogólne i rezerwy celowe¹. Działalność banków powinna być bezpieczna i jednocześnie rentowna. Nie jest możliwe całkowite wyeliminowanie podejmowanego ryzyka, w tym kredytowego, ale można je skutecznie ograniczać. Instrumentem zarządzania ryzykiem kredy-

¹ M. Capiga, J. Harasim, G. Szustak, *Finanse banków*, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa 2005, s. 213.

towym, mającym na celu minimalizację ewentualnych negatywnych skutków prowadzonej przez banki aktywnej działalności i wpływającym jednocześnie na wynik finansowy, są rezerwy celowe. W zakresie nieobjętym rezerwami celowymi banki tworzą rezerwy na ryzyko ogólne. Nie są one związane z konkretnym zobowiązaniem lub z konkretną pozycją aktywów będących w posiadaniu banku, a ich tworzenie jest przejawem najostrożniejszego ukazywania wyniku działalności bankowej. Celem artykułu jest przedstawienie polityki banków w zakresie tworzenia rezerw na ryzyko związane z prowadzoną przez nie działalnością w kontekście obowiązujących regulacji prawnych, kondycji finansowej banków oraz sytuacji makroekonomicznej.

1. Rezerwy na ryzyko ogólne

Możliwość tworzenia rezerwy na ryzyko ogólne wynika z art. 130 ustawy Prawo bankowe². Zgodnie z tą ustawą banki mogą włączyć w ciężar kosztów rezerwę służącą pokryciu niezidentyfikowanego ryzyka związanego z prowadzeniem działalności bankowej. Maksymalna wysokość corocznego odpisu wynosi 1,5% niespłaconej kwoty kredytów i pożyczek pieniężnych pomniejszonej o kwotę kredytów i pożyczek pieniężnych zaklasyfikowanych do kategorii straconych (na które bank utworzył rezerwy celowe w wysokości 100% tych kredytów i pożyczek). Jednak kwota odpisu nie może być wyższa niż kwota odpisu na fundusz ryzyka ogólnego dokonywanego w tymże roku z zysku za rok poprzedni³.

Odpis, o którym mowa, może być dokonywany nie częściej niż raz w miesiącu w równych kwotach. Do czasu dokonania odpisu na fundusz ogólnego ryzyka w bieżącym roku obrotowym podstawą wyznaczania kwot mogą być przewidywania lub propozycje tego odpisu zawarte w planie finansowym.

Banki tworzą i wykorzystują rezerwę na ryzyko ogólne na podstawie dokonywanej oceny tego ryzyka, ze szczególnym uwzględnieniem wielkości na-

² Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (DzU z 2002 r., nr 72, poz. 665 z późn. zm.).

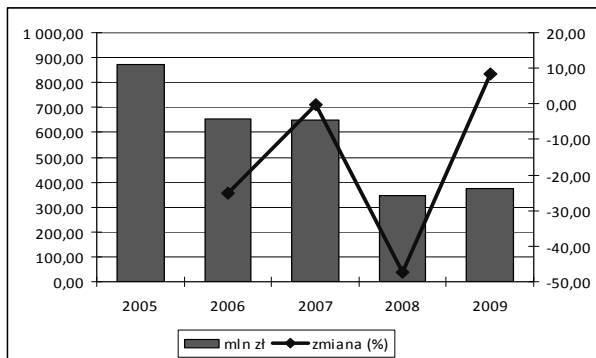
³ W świetle art. 127 ust. 2 pkt 2 ustawy Prawo bankowe fundusz ogólnego ryzyka zaliczany jest do funduszy własnych, a ściślej rzecz biorąc, do funduszy podstawowych banków. Fundusz ogólnego ryzyka tworzony jest na pokrycie niezidentyfikowanego ryzyka działalności bankowej. Odpisy na ten fundusz nie stanowią kosztów uzyskania przychodów, gdyż jest on tworzony z zysku po opodatkowaniu.

leżności oraz udzielonych zobowiązań pozabilansowych nieobjętych rezerwami celowymi. Jeżeli w ocenie banku ustaną okoliczności uzasadniające dalsze utrzymywanie rezerwy na ryzyko ogólne, to rezerwa ta zostaje rozwiązana. Z ekonomicznego punktu widzenia rezerwy ogólne są raczej uszczupleniem zysków niż rzeczywistymi kosztami banku, ale podnoszą poziom bezpieczeństwa banku.

Należy również wspomnieć, że rezerwa na ryzyko ogólne tworzona w roku podatkowym jest kosztem uzyskania przychodów, natomiast kwota rozwiązanej rezerwy stanowi przychód banku, a więc powiększa podstawę opodatkowania podatkiem dochodowym od osób prawnych.

Poziom rezerw na ryzyko ogólne oraz ich zmianę w latach 2005–2009 przedstawiono na rysunku 1.

Rysunek 1. Poziom rezerw na ryzyko ogólne (mln zł) oraz ich zmiana (%) w latach 2005–2009

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Raport o sytuacji banków w 2009 roku*, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa 2010, *Raport o sytuacji banków w 2008 roku*, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa 2009, *Raport o sytuacji banków w 2007 roku*, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa 2008.

Z danych przedstawionych na wykresie wynika, że banki w czasie kryzysu znacznie ograniczyły tworzenie rezerw na ryzyko ogólne; działo się tak głównie ze względu na ich pogarszające się wyniki finansowe. Rezerwy na ryzyko ogólne są tworzone fakultatywnie, w związku z tym decyzje kierownictwa o ich tworzeniu charakteryzują się pewnym stopniem subiektywności i podejmowane

są w powiązaniu z osiąganym wynikiem finansowym, strategią finansową banku, oczekiwaniami właścicieli itp.

2. Regulacje w zakresie tworzenia rezerw celowych

Finansowanie ryzyka kredytowego opiera się jednak przede wszystkim na systemie rezerw celowych. Obligatoryjne rezerwy celowe są tworzone w celu równoważenia ryzyka wynikającego z udzielonych kredytów, gwarancji bankowych oraz innych należności, aby zapewnić poprawę bezpieczeństwa realizowanych operacji bankowych⁴. Rezerwy celowe zapobiegają przerzuceniu ryzyka na deponentów środków pieniężnych, pozostawiając całość ryzyka po stronie akcjonariuszy banku. Stanowią one ponadto swego rodzaju „hamulec bezpieczeństwa”, gdyż wpływają na rozmiary akcji kredytowej i pozostałych zaangażowań banku.

W Polsce system rezerw celowych jest obligatoryjny i polega na zastosowaniu uniwersalnego i jednolicie interpretowanego algorytmu klasyfikacji ekspozycji kredytowych⁵. Rezerwy celowe ustala się na podstawie oceny ryzyka obciążającego ekspozycje kredytowe stanowiące bilansowe należności z tytułu kredytów i pożyczek, skupionych wierzytelności, czeków i weksli, zrealizowanych gwarancji, innych wierzytelności o podobnym charakterze oraz udzielone zobowiązania pozabilansowe o charakterze finansowym i gwarancyjnym. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków (zwanego dalej Rozporządzeniem). Ekspozycje kredytowe klasyfikuje się do odpowiedniej kategorii na podstawie:

- 1) kryterium terminowości spłaty kapitału lub odsetek, które stosuje się w odniesieniu do ekspozycji kredytowych wobec Skarbu Państwa i ekspozycji kredytowych wobec osób fizycznych, udzielonych na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego,
- 2) dwóch niezależnych od siebie kryteriów, tzn. terminowości spłaty kapitału lub odsetek i sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika w przypadku pozo-

⁴ M. Niewiadoma, *Wpływ rezerw celowych na przychody w rachunku zysków i strat banku*, „Rachunkowość Bankowa” 2005, nr 1, s. 41.

⁵ M. Wiatr, *Zarządzanie indywidualnym ryzykiem kredytowym, Elementy systemu*. Wyd. Szkoły Głównej Handlowej, Warszawa 2008, s. 30.

stałych ekspozycji kredytowych, przy czym ocena sytuacji ekonomiczno-finansowej powinna uwzględniać przedstawione w tabeli 1 czynniki obiektywne i subiektywne.

Tabela 1. Czynniki uwzględniane w ocenie sytuacji ekonomiczno-finansowej kredytobiorcy (w celu ustalenia ryzyka bankowego)

Czynniki obiektywne	Czynniki subiektywne
<ul style="list-style-type: none"> – wskaźniki efektywności działania, – wskaźnik płynności, – wskaźniki rotacji majątku obrotowego i zobowiązań bieżących, – wskaźniki struktury bilansu, – współczynnik wypłacalności (w przypadku banków), – margines bezpieczeństwa (w przypadku ubezpieczycieli) 	<ul style="list-style-type: none"> – jakość zarządzania (ocena kadry kierowniczej), – stopień zależności od: <ul style="list-style-type: none"> – rynku, – dotacji rządowych, – zamówień rządowych, – kilku dużych dostawców lub odbiorców, – innych podmiotów grupy, – jakość posiadanego zabezpieczenia
<ul style="list-style-type: none"> – dostępne oceny agencji ratingowych, odnoszące się zarówno do dłużnika, jak i kraju jego pochodzenia 	

Źródło: opracowanie własne na podstawie Załącznika nr 1 do Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków.

Klasyfikacja ekspozycji kredytowych wyróżnia trzy podstawowe kategorie: należności normalne, pod obserwacją oraz zagrożone. W kategorii należności zagrożonych dodatkowo wyszczególnione zostały trzy podkategorie: należności poniżej standardu, wątpliwe i stracone. Współzależność pomiędzy klasyfikacją ekspozycji kredytowej, terminowością spłaty kapitału i odsetek oraz sytuacją ekonomiczno-finansową dłużnika przedstawia tabela 2⁶.

⁶ Klasyfikacja dotyczy ekspozycji kredytowych ocenianych na podstawie dwóch niezależnych od siebie kryteriów, tj. terminowości spłaty oraz sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika. Szczegółowa klasyfikacja pozostałych ekspozycji klasyfikowanych na podstawie kryterium terminowości spłat kapitału lub odsetek dokonywana jest zgodnie z Załącznikiem nr 1 do Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków.

Tabela 2. Klasyfikacja ekspozycji kredytowych ze względu na terminowość spłaty kapitału lub odsetek oraz sytuację ekonomiczno-finansową dłużnika

Rodzaj ekspozycji	Terminowość spłat kapitału i/lub odsetek	Sytuacja ekonomiczno-finansowa dłużnika
<i>Normalne</i>	spłaty kapitału i odsetek nastąpiły do 1 miesiąca po terminie umownym	– nie budzi obaw
<i>Pod obserwacją</i>	opóźnienie w spłacie powyżej 1 miesiąca, nie dłużej jednak niż 3 miesiące po terminie umownym	– nie budzi obaw, jednak według kryteriów banków wymaga szczególnej uwagi np. ze względu na ryzyko regionu, kraju, branży, grupy klientów, grupy produktów
<i>Poniżej standardu</i>	opóźnienie w spłacie powyżej 3 miesięcy i nie dłużej niż 6 miesięcy po terminie umownym	– może stanowić zagrożenie terminowej spłaty należności
<i>Wątpliwe</i>	opóźnienie w spłacie powyżej 6 miesięcy i nie dłużej niż 12 miesięcy po terminie umownym	– ulega znacznemu pogorszeniu lub/i – ponoszone straty naruszają w sposób istotny kapitały dłużnika (aktywa netto)
<i>Stracone</i>	opóźnienie w spłacie wynosi więcej niż 12 miesięcy po terminie umownym	pojawienie się jednej lub kilku poniższych sytuacji: – nieodwracalne pogorszenie sytuacji ekonomiczno-finansowej uniemożliwiające spłacenie długu, – ogłoszono upadłość lub nastąpiło otwarcie likwidacji (z wyjątkiem gdy następuje ona na podstawie przepisów o prywatyzacji i komercjalizacji), – bank złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego, – dłużnik kwestionuje należności banku na drodze postępowania sądowego, – nieznanne miejsce pobytu dłużnika

Źródło: opracowanie własne na podstawie Załącznika nr 1 do Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r., *op.cit.*

Bank w zależności od indywidualnej oceny ryzyka związanego z poszczególnymi ekspozycjami jest obowiązany równoważyć to ryzyko poprzez tworzenie i utrzymywanie rezerw celowych w wysokości co najmniej wymaganego

poziomu rezerw, stanowiącego w relacji do podstawy tworzenia rezerw celowych⁷:

- 1,5% – dla kategorii pod obserwacją,
- 20% – dla kategorii poniżej standardu,
- 50% – dla kategorii wątpliwych,
- 100% – dla kategorii straconych.

Podstawę tworzenia rezerw bank może pomniejszyć o wartość zabezpieczeń wymienionych w załączniku nr 2, pkt 3 do Rozporządzenia. Wartość zabezpieczenia musi być jednak możliwa do uzyskania w wysokości uwzględnianej do pomniejszenia podstawy tworzenia rezerw podczas ewentualnego postępowania egzekucyjnego, wzięwszy pod uwagę ograniczenia prawne, ekonomiczne i faktyczne, mogące wpływać na rzeczywistą możliwość zaspokojenia banku z przedmiotu zabezpieczenia.

Sposób wyliczania podstawy tworzenia rezerw celowych przedstawiono na rysunku 2.

Rysunek 2. Sposób ustalania podstawy tworzenia rezerw celowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków.

Tworzenie rezerw celowych jest obowiązkowe, w związku z tym bank nie może wykazywać wysokiego wyniku finansowego kosztem nieutworzenia rezerw. Natomiast strata powstała jedynie na skutek tworzenia rezerw przy odpowiednim poziomie kapitału nie stanowi zagrożenia dla bezpieczeństwa banku. Rezerwy celowe ulegają rozwiązaniu po całkowitym wygaśnięciu przyczyn ich

⁷ § 3 ust. 2 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków.

Zgodnie z § 3 pkt 1 powyższego Rozporządzenia rezerwy celowe na ryzyko związane z ekspozycjami kredytowymi wynikającymi z pożyczek i kredytów detalicznych, zaklasyfikowanych do kategorii „normalne”, tworzy się w wysokości co najmniej wymaganego poziomu rezerw, stanowiącego 1,5% tworzenia rezerw celowych.

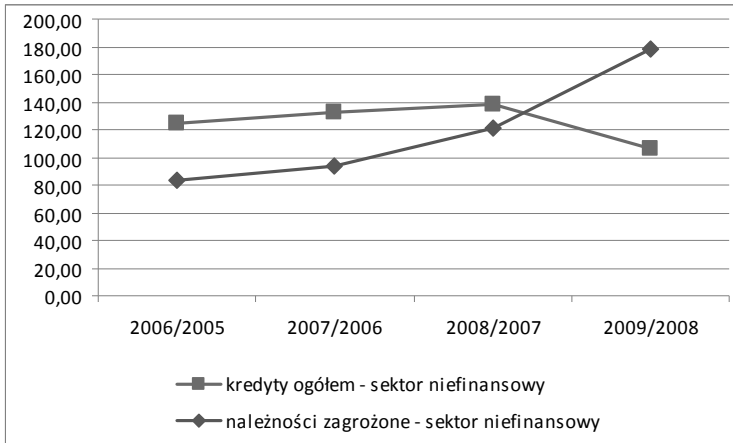
utworzenia. Rezerwa celowa jest sukcesywnie zmniejszana odpowiednio do zmniejszenia się kwoty ekspozycji kredytowej, zmiany kategorii ekspozycji kredytowej na kategorię o niższym stopniu ryzyka w wyniku dokonanej klasyfikacji, wzrostu wartości zabezpieczenia pomniejszającego podstawę tworzenia rezerw celowych, wzrostu wartości rezerwy na ryzyko ogólne. Ekspozycje kredytowe stanowiące należności umorzone, przedawnione lub nieściągalne odpisuje się w ciężar utworzonych na nie rezerw celowych. Przy czym należy zwrócić uwagę na fakt, że w kontekście wpływu rezerw celowych na podstawę opodatkowania ostateczne ich rozliczenie jest neutralne podatkowo. Zgodnie z art. 12 ust. 1 pkt 6 lit. b ustawy z 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych⁸, do przychodów podatkowych w bankach zaliczane są kwoty stanowiące równowartość rozwiązanych lub zmniejszonych rezerw, zaliczonych uprzednio do kosztów uzyskania przychodów. Zatem rzeczywisty wpływ w roku podatkowym na podstawę opodatkowania i podatek dochodowy w bankach ma różnica pomiędzy kwotą przychodów podatkowych, odpowiadającą równowartości rozwiązanych lub zmniejszonych rezerw celowych zaliczonych uprzednio do kosztów uzyskania przychodów, a wartością rezerw celowych zaliczonych w roku podatkowym do kosztów uzyskania przychodów, tj. po uprawdopodobnieniu nieściągalności wierzytelności.

3. Kształtowanie się rezerw celowych na tle sytuacji gospodarczej

Znaczne pogorszenie sytuacji makroekonomicznej w połączeniu z gwałtownym wzrostem akcji kredytowej, jaki odnotowano w latach 2006–2008, odbywającym się przy nadmiernym poluzowaniu standardów polityki kredytowej, spowodowały silny wzrost należności zagrożonych od sektora niefinansowego (por. rysunek 3). Należności zagrożone ogółem zwiększyły się o 77,4% z 27,4 mld zł na koniec 2008 roku do 48,8 mld zł na koniec 2009 roku. Jednocześnie ich udział w należnościach ogółem zwiększył się z 4,5% do 7,6% (por. rysunek 4). Obniżenie jakości portfela kredytowego, powodujące wzrost ryzyka terminowej spłaty zobowiązań przez klientów, może negatywnie wpływać na bieżącą płynność poszczególnych banków.

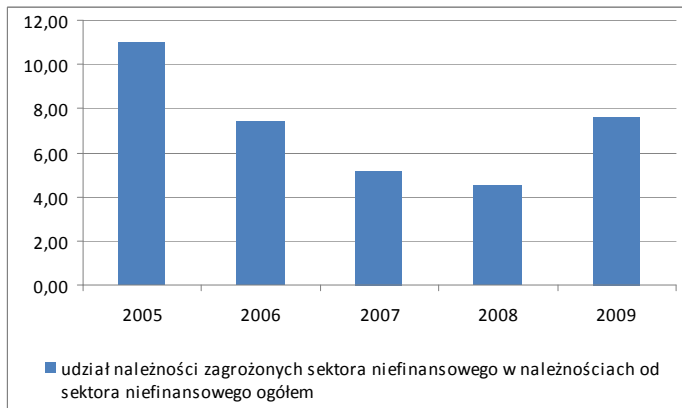
⁸ Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (DzU z 2011 r. nr 74, poz. 397 z późn. zm.)

Rysunek 3. Dynamika kredytów oraz należności zagrożonych sektora niefinansowego w latach 2005–2009 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Raport o sytuacji banków w 2009 roku*, op.cit.

Rysunek 4. Udział należności zagrożonych sektora niefinansowego w należnościach od sektora niefinansowego ogółem w latach 2005–2009 (w %)

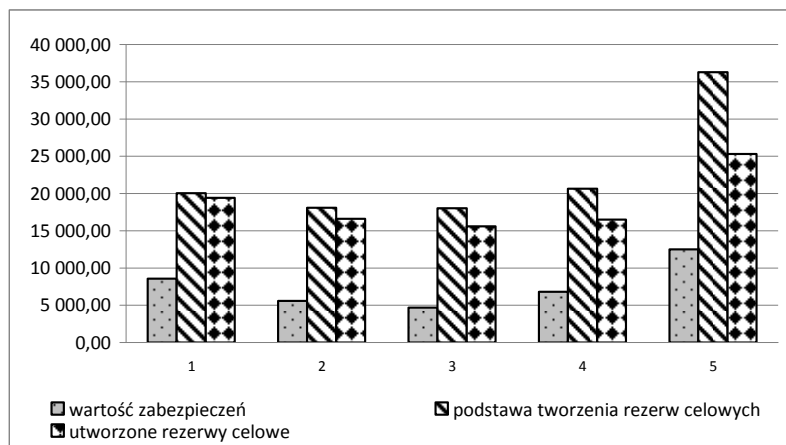
Źródło: opracowanie własne na podstawie *Raport o sytuacji banków w 2009 roku*, op.cit.

W momencie gdy zwiększa się udział należności zagrożonych w należnościach ogółem, zmniejszeniu ulega udział należności przynoszących bankowi

dochód. Próby odzyskania należności zagrożonych przyczyniają się do wzrostu kosztów (m.in. w związku z koniecznością tworzenia rezerw celowych, które dodatkowo nie zawsze uznawane są za podatkowe koszty uzyskania przychodów), a to obniża poziom wyniku finansowego. Jeżeli zatem bank ma być rentowny i bezpieczny, należności zagrożone powinny być ograniczane do minimum⁹. Reakcją władz monetarnych krajów członkowskich Unii Europejskiej na pogarszającą się jakość portfeli kredytowych banków było zmniejszenie dostępności kredytu, zarówno w segmencie kredytów dla gospodarstw domowych, jak i dla podmiotów gospodarczych, poprzez zaostrzenie kryteriów oceny zdolności kredytowej¹⁰.

Analiza portfela kredytowego i innych należności oraz tworzenie i rozwiązywanie rezerw celowych na ryzyko bankowe ma charakter ciągły, dzięki czemu banki stale równoważą skutki ryzyka wynikającego z ich działalności. Kształtowanie się wielkości rezerw celowych w bankach komercyjnych przedstawiono na rysunku 5.

Rysunek 5. Utworzone rezerwy celowe w latach 2005–2009 (w mln zł)

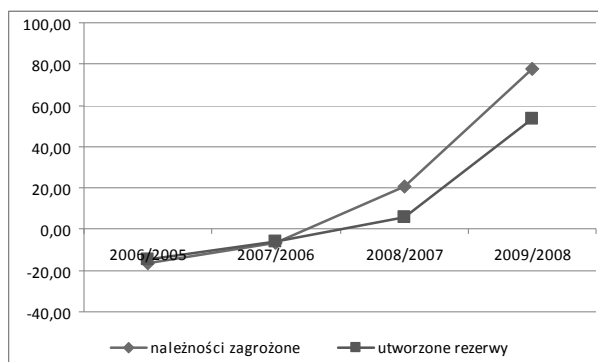
Źródło: opracowanie własne na podstawie *Raport o sytuacji banków w 2009 roku*, op.cit.

⁹ M. Zaleska, *Ocena sytuacji ekonomiczno-finansowej banku*, w: *Współczesna bankowość. Tom I*, red. M. Zaleska, Difin, Warszawa 2007, s. 618.

¹⁰ *Monitoring banków 2005–2010*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2010, s. 118–119.

Zarówno podstawa tworzenia rezerw celowych, jak i poziom utworzonych rezerw celowych jest bardzo silnie związany z sytuacją gospodarczą kraju. Pierwsze oznaki spowolnienia tempa wzrostu polskiego PKB pojawiły się w czwartym kwartale 2008 roku i począwszy od tego roku nastąpiło zwiększanie tworzonych rezerw celowych. W 2009 roku jakość portfela kredytowego banków uległa silnemu pogorszeniu, na co złożyło się zarówno silne osłabienie gospodarki, jak też błędy w zarządzaniu ryzykiem popełnione we wcześniejszych okresach. Jednakże, o ile utrzyma się (lub przyspieszy) obserwowany proces ożywienia gospodarki, można oczekiwać stopniowego zmniejszania presji na jakość portfela kredytowego, zwłaszcza w obszarze kredytów dla przedsiębiorstw. Należy zwrócić uwagę na fakt, że w analizowanym okresie dynamika wzrostu tworzonych rezerw celowych była niższa od dynamiki wzrostu należności zagrożonych (por. rysunek 6). Oznacza to, że istotną część rezerw na należności zagrożone stanowiły rezerwy na należności „pod obserwacją” bądź „poniżej standardu”. W przypadku podmiotów gospodarczych do zakwalifikowania należności od tych podmiotów do kategorii „zagrożone” wystarczy pogorszenie ich wyników finansowych, mimo terminowych spłat kapitału i odsetek.

Rysunek 6. Dynamika należności zagrożonych od sektora niefinansowego oraz rezerw utworzonych na te należności w latach 2005–2009 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Raport o sytuacji banków w 2009 roku*, op.cit.

Podsumowanie

Tworzenie rezerw celowych, a dodatkowo rezerw na pokrycie ryzyka ogólnego pozwala na ograniczanie ryzyka, które można w dużym stopniu przewidzieć.

Rezerwy celowe zapewniają bankom określony stopień bezpieczeństwa. Aby jednak budować efektywny i konkurencyjny system bankowy, nie powinny zbyt mocno ograniczać rentowności banków. Zbyt restrykcyjne regulacje ostrożnościowe zmniejszają bowiem możliwość działania i ekspansji banków, a tym samym ich konkurencyjność. Polski ustawodawca miał to na uwadze, wprowadzając z początkiem 2004 roku modyfikację zasad tworzenia rezerw celowych, polegającą na wydłużeniu okresu dopuszczalnych opóźnień w spłatach kredytu¹¹. Dzięki temu stworzono bankom możliwość poprawy osiąganych wyników finansowych bez znacznego polepszania jakości portfela kredytowego¹². Przy tym także polityka poszczególnych banków w zakresie tworzenia rezerw celowych nie powinna być skrajna, tzn. nadmiernie ukierunkowana na płynność (maksymalizacja bezpieczeństwa finansowego banku) czy na maksymalizację jego rentowności. Ukierunkowanie na maksymalizację bezpieczeństwa finansowego cechuje tworzenie wyższych rezerw celowych i skracanie okresu przeglądu ekspozycji kredytowych w stosunku do obowiązujących przepisów w tym zakresie. Ukierunkowanie zaś na maksymalizację zysku oznacza tworzenie rezerw w minimalnej wymaganej prawnie wysokości¹³.

Klasyfikacja należności może służyć nie tylko tworzeniu rezerw celowych, ale być też pomocna w negocjacjach z kredytobiorcami przy ustalaniu warunków umowy kredytowej, a w szczególności oprocentowania kredytu. Wydaje się bowiem oczywiste, że klienci charakteryzujący się wyższym ryzykiem powinni otrzymać droższy kredyt, tzn. o wyższym oprocentowaniu, aniżeli klienci o dobrym standingu finansowym. Dodatkowy narzut, oprócz zwykłego oprocentowania, dla klientów w podwyższonej klasie ryzyka pozwala bankom pokryć koszty działalności operacyjnej oraz ewentualne straty, a jednocześnie

¹¹ G. Szustak, *Kapitał rezerwowy i uzupełniający w bankach krajowych*, w: *Kapitał finansowy banków*, red. I. Pyka, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2008, s. 81.

¹² R. Kałużny, *Pomiar ryzyka kredytowego banku. Aspekty finansowe i rachunkowe*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009, s. 113.

¹³ Z. Wójcik, *Rezerwy w bankach. Teoria i praktyka*, C.H. Beck, Warszawa 2007, s. 128–129.

„dobrzy” klienci nie muszą być obciążani kosztami strat wynikających z niesolidności gorszych klientów.

Literatura

- Capiga M., Harasim J., Szustak G., *Finanse banków*, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa 2005.
- Kałużny R., *Pomiar ryzyka kredytowego banku. Aspekty finansowe i rachunkowe*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009.
- Monitoring banków 2005–2010*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2010.
- Niewiadoma M., *Wpływ rezerw celowych na przychody w rachunku zysków i strat banku*, „Rachunkowość Bankowa” 2005, nr 1.
- Raport o sytuacji banków w 2007 roku*, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa 2008.
- Raport o sytuacji banków w 2008 roku*, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa 2009.
- Raport o sytuacji banków w 2009 roku*, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa 2010.
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków (DzU z 2008 r., nr 235, poz. 1589 z późn. zm.).
- Szustak G., *Kapitał rezerwowy i uzupełniający w bankach krajowych*, w: *Kapitał finansowy banków*, red. I. Pyka, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2008.
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (DzU z 2002 r., nr 72, poz. 665 z późn. zm.).
- Ustawa z 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (DzU z 2011 r., nr 74, poz. 397 z późn. zm.).
- Wiatr M., *Zarządzanie indywidualnym ryzykiem kredytowym, Elementy systemu*. Wyd. Szkoły Głównej Handlowej, Warszawa 2008.
- Wójcik Z., *Rezerwy w bankach. Teoria i praktyka*, C.H. Beck, Warszawa 2007.
- Zaleska M., *Ocena sytuacji ekonomiczno-finansowej banku*, w: *Współczesna bankowość. Tom I*, red. M. Zaleska, Difin, Warszawa 2007.

PROVISIONS CONNECTED WITH BANKING ACTIVITY

Summary

The risk is inherent in any activity, including the banking activity. Credit risk management tool aimed at minimizing the possible adverse effects of active operations led by banks and at the same time influencing on the financial result are specific purpose provisions. To the extent not covered by the specific purpose provisions, banks create a general risk provision. These provisions are not connected with any particular liability nor particular item of the assets of the bank and this provisioning is an indication of the most precaution way of presenting result of banking activity.

Translated by Ewa Rogowska

Keywords: banking, risk, bank provisions, policy of banks.